

શિક્ષકોને અતિ ઉપયોગી, નવીન પદ્ધતિથી બનાવેલી

પહેલા ધોરણની સરળ નોટ.

(જેમાં પાઠ તથા દર્શિતાના અર્થ, આંક, ધાત, મુખ-
અભિન, ગણિત, શબ્દો, પદ્યાર્થ પાડતો સાર,
વિગરે લિખ્યોનો સમાસ કરેલો છે.)

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

બુકસેલર

મુખસાલ નાથાલાલ શાહ.

રીઝીરાડ—અમદાવાદ.

સને ૧૯૧૬.

પ્રા ૨૦૦.

દીપત રા. ૦-૨-૬.

ખી "સત્યનાથવજુ" પ્રિ. પ્રેસમાં પહેલ ભાગીલાલ
કાગીજસે છાપ્યો. ડૉ. સીવીલ હસ્પીતાલ સામે
પાતાજાની વાડીમાં—અમદાવાદ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કોપીરાઈટ-સંગ્રહ
૮૫૬૬

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

अनुक्रमांक ८५७५ वर्गीक

पुस्तकस्य नाम पदार्थस्य विवरणम्

विषय म ४४९२

પાઠના અર્થ.

પાઠ ૧ લો.

દિવાળી=દિવાની હારો કરવાનો
દિવસ

લીંપે=પે=ગાર કરે ને સાફસુફ કરે
સંમેરી=એક જાતનું પુરખવાળું
ખાવાનું

ધુધરા=ધુધરા માફક ખખડે તેવું
ખાવાનું

સાથીઓ=卐 આવો આકાર

દારખાનું=ફટાકડા વગેરે

હરખાય=ખુશી થાય

પાઠ ૨ જો.

રવિ=સુરજ

કચેરી=કોર્ટ, સરકારી અમલદારોને
કામ કરવાની જગા

સોમ=ચંદ્રમા

ફેડે=પછી

ગુર=માસ્તર, શિક્ષક

જુમેરાત=ગુરુવાર

વારનાં નામ=રવિ, સોમ, મંગળ,

બુધ, ગુરુ, શુક્ર ને શનિ

પાઠ ૩ જો.

પુલ ઝાડ=કુલો થતાં હોય તેવાં ઝાડ

ખીલી રહ્યો=શોભી રહ્યો

મઝાની=સારી

વાવટા=વેળાઓ

પાઠ ૪ જો..

અંગરૂખી=નાનું અંગરખું

લેંબી=ચોરણી

સુરવાળ=ચોરણી, પાટલુન

બદત=પોલકું

પાઠ ૬ જો.

મેલાં=મેલવાળાં, ગંદાં

મેલ=ગંદવાડ

ડીલ=શરીર

જાતે=પોતાની મેળે

ચોક=વચ્ચે બુલે ચોરસ ભાગ

કું=કહે

દીલ=મન

જગતના નાથ=નુનિયાના ધણી,

પરમેશ્વર

પાઠ ૭ મો.

વરસગાંઠ=જન્મ દિવસ
કંસાર=લાપશી
ભાણે=મેનનો દીકરો
તે હપરજ મંડયો=તેજ આધી
કથાને=કાઠને

પાઠ ૮ મો.

કાકા=આપનો ભાઈ
ભત્રીજો=ભાઈનો દીકરો
મામે=માનો ભાઈ
ભાણેજ=મેનનો દીકરો
ફાધ=આપની બેન
માસી=માની બેન
પીતરાધ=કાકાનાં છોકરાં
મેળાધ=મામાનાં છોકરાં
મસિઆધ=માસીનાં છોકરાં
ફાધઆત=ફાધનાં છોકરાં
બનેરી=મેનનો વર
સાળો=વહુનો ભાઈ
સાળી=વહુની બેન

સર્ગાભાધમેન=એક માઆપનાં છોકરાં
ઓવકા કે ઓરમાધ=આપ એક ને
મા જુદી જુદી હોય તેવાં

દુધમાઈ=મા એક ને આપ જુદા
જુદા હોય તેવાં.

જમાઈ=દીકરીનો વર
સાસુ=વર કે વહુની મા
સસરો=વર કે વહુનો આપ
વેવાધ=દીકરી કે દીકરાનો સસરો
વેવાજુ=દીકરી કે દીકરાની સાસુ

પાઠ ૧૦ મો.

માન આપવુ=વિવેકથી બોલાવવું
પાઠ કરતા=અણુતા
જુ=મોટાને જવાબ દેતી વખતે
બોધાય છે
બાવાજુ=માપા

પાઠ ૧૧ મો.

કિન્નણી=ગામ બહાર કાઈ ગાડ
નીચે એકઠાં મળાને ખાવું તે
ખારેકી=ખારેક જેવાં લાંબાં
દાદીમા=આપની મા
શેતરજુ=જમીનપર પાથરવાનું જાડું
લુગડું, જાજમ

દળનો લાડુ=એકબતતનો લાડુ

પાઠ ૧૨ મો.

એકઠા=મેળા
સરત=હારજીતના ઠરાવવાળી રમત

ચોમે' = ઉભા રહો

સક = હોડી ચલાવવા બાધેલું કપડું

ચાલ = રીતભાત

સહેલ = મજા, રમત

પાઠ ૧૩ મો.

મોટા મનવાળી = હદાર

ખંડ = લુગડાનો ચાખડો કકડો

ધનામ = ખુશો થઇને આપવું તે

કાચળી = કમખો

જાની = ચુપ, રડવા વગરની

પાઠ ૧૪ મો.

ફેંકાફેંકી = ઉપરા ઉપર ફેંકવું તે

ધડાધડ = ધડાકા કરતા, ઉપરા ઉપર

ખમાયા = ખમી શકાયા

ગરીબ = રાંક, કોઇને દુઃખ ન હોતું

ધંભ = પીડા, દુઃખ

કઠી = કાઠ દિવસ

ખેલતાં = રમતાં

ભારી = બધું, બધું

હાથુજનુકસાન

પાઠ ૧૫ મો.

ખાણી = જેનામાં છવ હો તે જે હા

લી ચાલી શકે છે તે

ખુંદામ = કચરાય

દુઃખ = પીડા

તપ્પી = નીચેથી

હાંહાં = ગભરાટવાળી મહેનત

ઠોર = ચાર પગવાળાં જાનવર

નીરવાનું = નાખવાનું

ખીજ્યા = ગુસ્સે ચલા, વલ્યા

સોળ = ચામડી ઉપર લાકડીનો ખા-

કાર ઉઠી આવે તે

હેક = તદન, ખીલકુલ

ગળું = શક્તિ, બળ

પાઠ ૧૬ મો.

એન થેન હીવા થેન = ગુલગુલ આ-

ગળી, હાઇનો ધોડો

સેળમેળ = એક ખીજ સાથે મળી

ગએલા

પારખી = એળખી

પાઠ ૧૭ મો.

ફેસાઈ = જમીનદાર

લડે = ખાડે

ભુડું = ખાડું

કાપ = કાપો, ચીરા

ગભરાયો = ખુંજાયો

સાચું=ખરું, સત્ય

સાચાબોલું=સાચું બોલનારું

પાઠ ૧૮ મો.

સીમર્મા=વગડામર્મા, ગામજહાર

અમથી=ખાલી, નકામી, જરૂર-
વાનાની

ધાળે=દોડાળે

બધી=તરફ

જરમાઈ ગયા=ઝાંખા પડી ગયા

પોકપોક મૂકી=રડવાનો બહુજ મોટો

સાદ કાઢી

પોક=મોટી રડવું તે

છેતર્યા=મૂલબ્યા, ઠગ્યા

વારે=મદદે

ધાયા=દોડ્યા

માદ=દૈયે

સપડાય=દુઃખમાં પડે

આખર=છેલ્લે

પસ્તાય=પસ્તાવો કરે

જુઠો=જુઠું બોલનારો

પાઠ ૧૯ મો.

અચાવે=ઉભારે

જુકિત=ઉપાય

આધું=દુર, છેડું

વારાફરતી=ચેકપછી એક

કબુલ કરી=માની

પાઠ ૨૦ મો.

લિખારી=લિખ માગનાર

અપંગ=અંગડો

દયા=મહેરબાની

ભગવાન=પરમેશ્વર

ભલું=સારું

પાઠ ૨૨ મો.

જંગલ=વૃણાં ઝાડો હોય તેવી જગા

શિકાર કરવો=જંગલનાં પશુપક્ષીને

મારવાં

વનરાજ=વનનો રાજા

છલંગ=ઠેકડા

પાડ=ઉપકાર, આભાર

સ્વચ્છું=ઉંઘમાં જે વિચાર આવે તે

દેવતાઈ=દેવ લોકનો

પાઠ ૨૩ મો.

ભંડારીઉં=રાધેલી ચીજો કે રાધ-

વાની ચીજો રાખવાનો ગોખલો

રસોડું=રસોઈની ઓરડી

રૂપાણું=સુંદર

બાકું=કાણું

પોળા=રાદખી

મણા=ખામી, કચાશ

ઉંદરીઉં=ઉંદર પકડવાનું

ભોગભોજે=નસીબયોગે

ખાર=છેડા, અંત

વલે=હાલત, દશા

પાઠ ૨૪ મો.

ઝેરી=કરડવાથી ઝેર ચઢે તેવો

ફર=ભોણુ, બાકું

વાસ=ગંધ

વેર=દુશ્મનાવટ, કળ્થઓ

પ્રાણુ=જીવ

પેર=રીતે

પાઠ ૨૬ મો.

ઉપાય=ઈલાજ

આખરે=છેલ્લે

છુપાઈને=સંતાઈને

કાજ=માટે

ચતુરાષ્ટ્ર=અક્ષલવાળી યુક્તિ

પાર મુકાય છે=પૂરું થાય છે.

પાઠ ૨૭ મો.

કાપણી=અનાજ કાપવું તે

મો મલકાવીને=જરા હસીને

આથું=ઘેરથી આણેલું ખાવાનું

તાજા=નવા જોરવાળા

વંતાક=રીંગણાં

દહાડીઆ=દહાડે કામ કરવા આનંદ

વનારા

ભાણુ છુડે=સુરજ આથમે

ચાસ=અનાજના છોડની હાર

પાઠ ૨૮ મો.

ખળાં=દાણા છુટા પાડવાની જગા

પાથરા=કાપેલા છોડના નાના ઢગલા

ગમત=આનંદ, મઝા

ભોર=ગાડા પર ભરેલા બધા પાન

થરાનો જતથો.

હાલડું=ખળદને એક હારમાં પર-

સ્પર બાંધી ચલાવવા તે

પગર=હાલડું હાંકવાથી કચરાતો

પાથરાનો ઢગલો

ઉપણીને=વાવણીને

કુંવળ=ધઉંના છોડનો છુટો

પાક=પેદાશ, નીપજ

કારભાર=મુખ્ય કામકાજ

હોંસીલી=ઉમંગી, હોંસવાળી

પાઠ ૩૧ મો.

મેદાન=ખાડા ટેકરા વગરની જગા

કામઠું=ધનુષ

સહેલ=મઝા, મુસાફરી.

પાઠ ૩૨ માં ભાગ ૧ લો.

ફોરો=ખુંદ, જાંઘ.

જરૂર=ખપ, કામ

ઝાડપાલો=ઝાડ, પાન, વગેરે

પાઠ ૩૨ માં ભાગ ૨ જો.

રેલમરેલા યછ રહી=ધણા રેલા
ચામ્યા

થોભ્યા=અટક્યા

વરસાદ=આકાશમાંથી પડતું પાણી

ધેબરીઓ=ધીવાળો

પ્રસાદ=ખાવાનું

નેવલે=નેવામાં

પાઠ ૩૩ માં.

ડહોળું=મટોડીવાળું

નીતરું=ચોકળું

લસડી=ખેંચી

પાઠ ૩૪ માં.

ઈંટવાડો=ઈંટો બનાવવાની જગા
ભુરી=થોડી કાળી ને થોડી ધોળી
કચુક=ધઉંના લોટમાં પાણી મેળવી
બનાવેલો લોટો

ધાટ=આકાર

લીંબ્યા=ગોઠવ્યાં

પાઠ ૩૫ માં.

એરણુ=જેના પર ધાતુ ટિપાય છે તે

જતરડો=જેમાંથી તાર ખેંચાય છે તે

આછાવણા=થોડા ઝાઝા

કશાના=ઝાંઝના

પાઠ ૩૬ માં.

નાણું=માલની લેવડદેવડમાં વપ-

રાતું સાધન

વટાબ્યા=નાના સિક્કા લીધા

પાઠ ૩૭ માં.

તકરાનું=કુટુંબો

મુદર=કુલાડીનો હાથો ધાલવાનો

ઉપલો જડો ભાગ

લકડફોડા=લાકડાં ફાડનારા

તોલે=ખરોખરીમાં

સખત=કઠણ

વઢી મરો છો=તકરાં કરો છો

પાઠ ૩૮ માં.

વાડી=ખાગ

માળી=ખાગમાં કામ કરનાર

પેઠા=ગયા, દાખલ થયા

ત્રિકાણુ=ત્રણ ખૂણાવાળો

ચોરસ=ચારે ખૂણા ને ચારે બાજુ

સરખી હોય તેવા

ફળે છે=ફળ આપે છે

જમરૂખ=ગમરૂખ

કાસ=કુવામાંથી પાણી કાઢવાનું
ચાણું=કાસમાંથી પાણી કાઢવવા-
ની જગા

લલકારતો=મોઢેથી રાગ કાઢીને
બોલતો

નીક=પાણી વહેવાનો ધોરીઓ

લીલાંછમ=ખટ્ટા લીલાં

પાઠ ૩૯ મો.

કળી=ઉધડ્યા પિનાનું ફલ

ઉખેડું=મુળીમાં સંલિત ઉપાડવું

પાઠ ૪૦ મો.

ટટાર=સીધા

ખરખચડી=ખાડાખાડાવાળી

મેજ=મોઢું ટેમણ

પાઠ ૪૧ મો.

વાડો=ધરતી પાછળની ખુદી જગા

તુરીઆ=ગીસોમાં

આરીઉં=કાકડી, ચીઝકું

અંતરે=છેટે

પાઠ ૪૨ મો.

વાસ=ગંધ

મોર=આખાનાં ફૂલ

જતન કર્યું છે=અંમાન લીધી છે

હોલો=પોચા

પાઠ ૪૩ મો.

હીરો=હાલે, ચાલે

અમળાધને=ખેંચાધને

વાગોળે છે=ચાલે છે.

ખરી=પગના છેડાનો કટણુ ભાગ

ફાટ=ચીરો

વગડાલ=વગડામાં રહેનારી

પૂરી પડે=પહોંચી જાય, હરાવે

પાઠ ૪૪ મો.

લાગ=વખત, પ્રસંગ

છટકા=નાસી

ચારો=બાસ

ઠરતા=ટકતા, રહેતા

ચતુંપાટ=ઉપર પગ રહે તેમ

સોળત=ભાઈબંધી, મિત્રતા

પાઠ ૪૫ મો.

મીઠું=ગળ્યું

ગુણ=કાયદો, લાભ

શિખડ=દહીંમાં ખાંડ સાકર નાખી

બનાવેલી મિઠાઈ

માવો=ફૂલને બાળીને બનાવેલો લોચો

મલાઈ=ફૂલની તર

ફૂલચીક=ફૂલ, ખાંડ ને ચોખા પક-

વીને બનાવેલી મિઠાઈ

બાસુદી=દૂધમાં ખાંડ ને મસાલા
નાખી બનાવેલી મિઠાઇ

પાઠ ૪૬ મો.

ડાબીઓ=મોટા મોઢાવાળા

ચાલાક=હોશિયાર

કારકુન=કામખવાનું કામ કરનાર

ગુપ્તગુપ્ત=શાન્ત, બોલ્યા વગરના

રીઝે છે=ખુશી થાય છે

દાદા=ચાવવાના દાંત

કરકરા=ખરબચડા

પરસેવો=શરીરમાંથી નીકળતું મે-
લવાળું પાણી

જે=જય, કલ્યાણ, જીત

પાઠ ૪૭ મો.

પંખી=બે પાંખ એક ચાંચ ને બે
પગવાળાં પ્રાણી

જળકુકડી=જળમાં રહેનારી કુકડી

જનવર=જીવવાળાં

પાઠ ૪૮ મો.

પાંજરું=પાળેલાં પંખીને રાખવાનું

ફેર=ફરક, તફાવત

જીવજંતુ=નાનાં જીવડાં

કોહેલું=સડી ગયેલું, ગંધાતું

સળેલું=અંદર જીવ પડી ગયેલું

છાપડું=ધરતી ઉપરનો નળીઆં

કે પતરાંવાળો ગાગ

પાઠ ૪૯ મો.

જાંબુડો=જાંબુના જેવો

નારંગી=નારંગીના જેવો

વાદળી=વાદળના જેવો

પાઠ ૫૦ મો.

રડે છે=રૂએ છે

પાસું=પડખું

જુલાવવા=હિચોળવા

પોઢો=સુઓ

પઢાવું=લાણાવું

સોને મઢાવું=સોનાનું પતરું ચઢાવું

સેજ=પથારી

બિછાવું=પાથડું

ઘેરાં ઘેરાં=ઉધ ધાવે તેવાં

ગજવે=ગજવામાં

કવિતા.*

પાઠ ૪ થા. નિશાળીઆને શિખામણ.

પરોઢીએ=સવારમાં વહેલાં

નીત=હંમેશાં

દો=આપો

સમા=જેવા, સરખા

સંગ=સોજત

ચોડી ચીત=ધ્યાન દઈ

પેર=રીતે

શિક્ષા=શિખામણ.

હંમેશાં સવારમાં વહેલા ઉઠીને ઈશ્વરનું નામ લેવું. પછી દાતણ કરી નહાવું, પછી બધા પાઠ કરવા. માયાપનું કહ્યું કરવું, મોટાને માન દેવું, ગુરુને બાપ જેવા ગણવા, તો સાફ જ્ઞાન મળશે. કોઈ દિવસ જુદું બોલવું નહિ, શરીરનું આજસ તજવું, બધાંની સાથે હળીમળીને ચાલવું ને સારી સોજત રાખવી.

હંમેશાં નિશાળમાં જવું, ત્યાં ધ્યાન દઈને લણવું, ગુરુની શિખામણ માનવી ને સારી રીત રાખવી. સારી રીતે સમજે, કે સમતમાં મન રાખવું નહિ ને નિશાળમાંથી નીસરીને પાંસડે ઘેર જવું.

પાઠ ૬ થા. મા વિષે કવિતા.

પંપાળીને=શરીરપર હાથ ફેરવીને

કેલોલ=આનંદના અવાજ

વાર=વખત

હાલો=હાલરું

જાત=શરીર

લગાર=જરા

અપાર=ધણ, પાર વિનાનું

આભાર=ઉપકાર, ગુણ, પાઠ

* આ ધોરણમાં કવિતાનો સામાન્ય સાર સમજાવવાનો છે.

હું માને જોઈને બહુ ખુશી થાઉં છું ને દોડતા હતાં માંપે જઈ છું; મને તેડાને છાતી સાથે ચાપે છે, ને બોલી દબને બાથ લીડે છે. મને ખોળામાં લઇને ધવરાવે છે ને પંપાળીને ખુશી થાય છે, માઈં મોઢું જોઈને ખુશી થાય છે ને પોતાના બપો દુઃખ ભૂલી જાય છે. મારા બેલ મીઠા લાગે છે, જાણે પંખી આનંદના અવાજ કરતાં હોય ! મા મને સાઈં સાઈં ખાવાનું આપે છે ને માઈં શરીર બહુ સંભાળે છે. મને જરા રોનો જાણે કે તરત ગમરાતી દોડે છે; હું હસું રમું તો બહુ ખુશ થાય છે ને મને ઉઘાડવાને હાથરડું ગાય છે. હું માદો પડું તો ઓસડ પાય છે ને પોતે પૂરું જમતી પણ નથી. માતા, તારૂં હેત પાર વિતાવું છે, હું તારો ઘણો ઉપકાર માનું છું.

પાઠ ૨૧ મા. ધર્મરત્નું ભજન.

વીસઈં=મૂઠું

અગાલુત=અણાય નહિ તેટલા

ઉજસને કામ=અજવાળાને માટે

ઉપયોગી=અપત્તી, કામતી

દામ=પૈસા

સરખા=અનાવી

દામ=ઠેકાણું

દામ=હિંમત

કાઈ દિવસ પ્રભુનું નામ હું બૂલીશ નહિ.

ચંદ્ર, સુરજ ને ઘણા તારા અજવાળા માટે કર્યા છે. કાઈ ઉપયોગી હવા તે બહુ આપી છે કે જેથી તેના કંઈ હિંમત

બેસતી નથી કાઈ.

તું વરસાદથી અન્ન આપે છે ને તમામ જીવને પાળે છે. કાઈ દૂધ દહીં દેવા માટે બધે ઠેકાણે ગાય ભેંસ બનાવા છે. કાઈ ગાંડ, પાન, ફળ, ફુલ, આંબે, મુલાખ, ને બદામ બનાવ્યા છે, કાઈ કૃપા કરીને સેવકને ઘણી વિદ્યા, સુખ ને હિંમત આપે. કાઈ

પાઠ ૨૫ મો.

અમાપ=માપ વગરની, ધણી
 તીરથ કરવા=જગત કરવા
 પરખી=ઓળખી, જાણી
 મનસુખો=વિચાર
 ખાધે=ખભે
 અચરજ=નવાઈ

ધનધન=શાખાશ
 મંતાપ=દુઃખ
 આશિષ=સારી દુઃખ, બહુ થવાના
 શબ્દો.
 ફરજ બજવી=પોતાનું કામ કર્યું
 મે'ર=દયા
 લીલાલે'ર=આનંદ આનંદ

માધવનાં માઆપ ધરડાં, લુલાં, આધિનાં ને ગરીબ હતાં, માધવ તેમની ધણી ચાકરી કરતો. માધવને તેનાં માઆપે કહ્યું, કે અમારા મનની વાત સાંભળ, જે ધનને આંખો હોત તો જગત કરવા જાત. માધવે માઆપનું મન ઓળખીને તેમને સુખી કરવા ધાર્યું. માધવે વિચાર કર્યો, કે જે કાવડ કીને માઆપને ફેરવું તો આ દુઃખ જાય. તેથી કાવડ તૈયાર કરીને જે પડખે માઆપને બેસાડ્યાં. માધવે ખભે કાવડ લીધી, ને તીરથ કરતા ચાલ્યો. માધવના માઆપ પરના આવા હેતથી સૌ નવાઈ પામ્યાં. આવા દીકરાને અંતે તેરાનાં માઆપને ધન્ય છે. દીકરા સરા હોય તો દુઃખ ગહે નહિ. માઆપને અર્ધાં તીરથ ફેરવીને માધવ ભેર ગયો ત્યારે તેનાં માઆપ બહુ ગજી થયાં ને તેને ધણી આશિષ દીધી. દીકરે પોતાનું કામ બરાબર કર્યું તેથી પ્રભુએ મહેરબાની કરી માઆપને સુખ અપવાથી આનંદ આનંદ થાય.

પાઠ ૨૬ મો કાપણી.

ઉમંગે=હોશથી
 ફાળ= પાક
 માં=મામાટે!

હૈયે=મનમાં
 સંપે=હળીમળીને
 લણણી=કુંડાની કાપણી.

હે બધા બાળકો, આમ આવો. આપણે હોંસથી કાપણીનું કામ કરીએ. જુઓ, જુઓ, પેલી વાદળીઓ વરસીને ચાલી જાય છે. તે બારમાસનું અનાજ પીરસીને હંમેશાં હળામળીને રહે છે. જુઓ ! ખેતરમાં કેવો સુંદર પાક ઉભરાયો છે ! ચાલો, હોંસથી લણીએ. શા માટે કાલ કરીએ ? હાથમાં વાંકું દાતરડું લઈને આમ ડુંડાં કાપો. મનમાં હિંમત રાખીને તેનો ખગામાં ઢગલો કરો. અનાજની લણણી પૂરી થઈ, હવે બધાં ઘાસ કાપો. ચાર ઘાસની ઢાળી કરીને આ બાળુએ મૂકા. પછી તેના પૂજા કરીને ગાડામાં નાખી, કામ પૂરું કરી, ઘેર જઈ, વાળું કરીને બધા ઇશ્વરનું નામ લો.

પાઠ ૩૦ મો. ખળાં.

કણુ=દાણુ

પિલાય=કચરાય

ઉપણીએ=વાવણીએ

હાથોહાથ=બધાના હાથ વાપરી

કાજ=કામ

ફળ=ફાયદો, બદલો.

બધા બાળકો, તમે આવો. જુઓ, ખળાં તૈયાર દેખાય છે. ચાલો, આજે ડુંડાંમાંનું અનાજ છુટું કરીએ. જેમ બળદો ગોળ ફરે તે તેમ આપણે ફરીએ. જો ડુંડાં સારાં પિલાય તો તરત દાણા છુટા થાય. આમ ટોપલામાં ભરીએ અને બધું અનાજ ઉપણીએ. જુઓ ! જુઓ ! ડુંડાં ઉડી જાય છે ને બધા દાણા નીચે વેરાય છે. હવે ફાથળાઓ લઈએ ને હાથોહાથ તેમાં અનાજ ભરીએ. ખેડુતનું કામ કરીએ તો મહેનતનું ફળ આજે મળે.

પાઠને મથાળે આપેલા અવરા શબ્દો.*

ક + ષ = ક્ષ.	અક્ષર.
કુ + ય = કૃય.	ઊઠ્યાં.
ત + ર = ત્ર.	ત્રીજો.
ક + ર = કર.	શુકવાર.
લ + લ = લ્લ.	છેલ્લો.
હ + ય = હ્ય.	રહ્યો.
શ + વ = શ્વ.	પશ્વર.
જ + જ = જ્ઞ.	જ્ઞાન.
ત + ય = ત્ય.	નિત્ય.
ગ + ય = ગ્ય.	લાગ્યો.
ક + ખ = કખ.	ચોકખા.
વ + ય = વ્ય.	ભાવ્યો.
ક + ય = કય.	કયારે.
પૂ + ય = પ્ય.	આપ્યા.
કુ + ય = કૃય.	અડાલ્યો.
ર + વ = ર્વ.	સર્વે.
ત + ય = ત્ય.	ત્યાં.
લ + ય = લ્ય.	બોલ્યો.
પ્ર + ર = પ્ર.	પ્રમાણે.
સ + ય = સ્ય.	પીરસ્યાં.
ખ + ખ = ખખ.	ખખગે

ળ + ય = ળ્ય.	મળ્યો.
જી + ય = જીય.	ખીજ્યાં.
ક + ક = ક્ક.	નક્કી.
ટ + ટ = ઢ.	:છુટો.
ટ + ય = ઢ્ય.	છૂટ્યો.
પૂ + ય = પ્ય.	ચપુ.
મ + ય = મ્ય.	ગમ્યો.
ણ + ય =ણ્ય.	આણ્યો.
છ + ય = છ્ય.	પૂછ્યું.
શ + ક = શ્ક.	મશ્કરી.
સ્ + ત = સ્ત.	પસ્તાય.
ઝ + ય = ઝ્ય.	બઝ્યાં.
ક + ત = ક્ત.	ભુક્તિ.
ન + ન = ન્ન.	અન્ન.
ખ + ય = ખ્ય.	ભૂખ્યો.
ફ + ય = ફ્ય.	વિદ્યા.
ફ + ર = ફ્ર.	ચંદ્ર.
સ્ + વ = સ્વ.	} સ્વસ્તું.
પૂ + ન = પ્ન.	
હ + ર = હ્ર.	ચંદ્રમા.

* આ શબ્દોની જોડણી, ઉચ્ચાર ને લેખન શિક્ષકે ઘણી મંજા-
ળથી શિખવવાં.

૧ + ૫ = ૬.	સાંસુધી.
૭ + ૫ = ૧૨.	નીકળ્યા.
૭ + ૫ = ૧૨.	ખોલ્યો.
૩ + ૫ = ૮.	ખેસાડ્યા.
૧ + ૫ = ૬.	આભ્યાં.
+ ૫ = ૫.	ભાગ્યાં.
૭ + ૫ = ૧૨.	થોડ્યાં.
૬ + ૫ = ૧૧.	રહ્યાં.
૬ + ૫ = ૧૧.	ચોઠખી,
૫ + ૫ = ૧૦.	પ્યાલું
૩ + ૫ = ૮.	નીતરું.
૬ + ૫ = ૧૧.	રસ્તા.
૬ + ૫ = ૧૧.	બઢી.
૫ + ૫ = ૧૦.	સીંચ્યા.
૫ + ૫ = ૧૦.	ચપુ.
+ ૫ = ૫.	નાખ્યું.

૬ + ૫ = ૧૧.	મૂક્યો.
૭ + ૫ = ૧૨.	પૂછ્યું.
+ ૫ = ૫.	સમજ્યો.
૧ + ૧ = ૨.	પિત્તળ.
૬ + ૫ = ૧૧.	કાઢ્યાં.
૧ + ૨ = ૩.	ત્રીંગલો.
૬ + ૬ = ૧૨.	લગ્નકોણ.
૫ + ૫ = ૧૦.	વચ્ચે.
૧ + ૫ = ૬.	પથર.
૫ + ૫ = ૧૦.	ચરમા.
૫ + ૨ = ૭.	પ્રાણી.
૫ + ૫ = ૧૦.	ખળે.
૬ + ૬ = ૧૨.	હેલી.
૭ + ૫ = ૧૨.	આપ્યાં.
૬ + ૫ = ૧૧.	ખાંધું.

પાઠની અંદરના ખીજ શબ્દો.

નિશાળ
દિવાળી
લીંપેશુપે
કટાકડા
ત્રિષે
રવિ
શુરુ
શનિ
અડવાડીઉં
પાટીઉં
ફલજાડ
ચિત્રા
શિક્ષા
અંગરખી
લેંઘી
ચોકખાઈ
દેહા
વરસગાડ
ભત્રીજો.

પુઓ
મસિઆઈ
ઉતર્યા
માડયું
અડીં
પૌઆ
શેનરંછ
છત્તો
રડયા
પરીક્ષા
ફંકાફંકી
દુઃખ
નહિ
માર્યાં
પ્રાણી
ફાંફાં
તેવાર
હોશિયાર
લલ્લુ

ભુકું
છેતર્યાં
શિઆળ
વિચાર
મેં
લિખારી
પ્રભુ
પકડયું
શિકાર
ખચું
પુરુષ
પરમેશ્વર
મઝાની
ઉંદરીઉં
હંમેશાં
કુંડલા
આશિષ
અનુરાધ
અચાર

દહાડીઆ
કુંવળ
હમણા
રેલમરેલા
ગીથો
ઓછાવત્તા
તાંશું
ત્રિકાશુ
કાણાવાળું
મુળીઉં
ખરખચડી
લીલુંછમ
હીંદે છે
શીગડાં
નિરાતિ
અતુંપાટ
શિખંડ
ઈંડાં
શીખંડું

(આંક) અગિયાર એકાથી વીસ એકા સુધી.

૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ અગિયાર એકું અગિયાર.

૧૧ ૧	૧૧	૧૨ ૧	૧૨	૧૩ ૧	૧૩	૧૪ ૧	૧૪	૧૫ ૧	૧૫
૧૧ ૨	૨૨	૧૨ ૨	૨૪	૧૩ ૨	૨૬	૧૪ ૨	૨૮	૧૫ ૨	૩૦
૧૧ ૩	૩૩	૧૨ ૩	૩૬	૧૩ ૩	૩૮	૧૪ ૩	૪૨	૧૫ ૩	૪૫
૧૧ ૪	૪૪	૧૨ ૪	૪૮	૧૩ ૪	૫૨	૧૪ ૪	૫૬	૧૫ ૪	૬૦
૧૧ ૫	૫૫	૧૨ ૫	૬૦	૧૩ ૫	૬૫	૧૪ ૫	૭૦	૧૫ ૫	૭૫
૧૧ ૬	૬૬	૧૨ ૬	૭૨	૧૩ ૬	૭૮	૧૪ ૬	૮૪	૧૫ ૬	૯૦
૧૧ ૭	૭૭	૧૨ ૭	૮૪	૧૩ ૭	૯૧	૧૪ ૭	૯૮	૧૫ ૭	૧૦૫
૧૧ ૮	૮૮	૧૨ ૮	૯૬	૧૩ ૮	૧૦૪	૧૪ ૮	૧૧૨	૧૫ ૮	૧૨૦
૧૧ ૯	૯૯	૧૨ ૯	૧૦૮	૧૩ ૯	૧૧૭	૧૪ ૯	૧૨૬	૧૫ ૯	૧૩૫
૧૧૧૦	૧૧૦	૧૨૧૦	૧૨૦	૧૩૧૦	૧૩૦	૧૪૧૦	૧૪૦	૧૫૧૦	૧૫૦

૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ અગિયાર દુ બાવીશ.

૧૬ ૧	૧૬	૧૭ ૧	૧૭	૧૮ ૧	૧૮	૧૯ ૧	૧૯	૨૦ ૧	૨૦
૧૬ ૨	૩૨	૧૭ ૨	૩૪	૧૮ ૨	૩૬	૧૯ ૨	૩૮	૨૦ ૨	૪૦
૧૬ ૩	૪૮	૧૭ ૩	૫૧	૧૮ ૩	૫૪	૧૯ ૩	૫૭	૨૦ ૩	૬૦
૧૬ ૪	૬૪	૧૭ ૪	૬૮	૧૮ ૪	૭૨	૧૯ ૪	૭૬	૨૦ ૪	૮૦
૧૬ ૫	૮૦	૧૭ ૫	૮૫	૧૮ ૫	૯૦	૧૯ ૫	૯૫	૨૦ ૫	૧૦૦
૧૬ ૬	૯૬	૧૭ ૬	૧૦૨	૧૮ ૬	૧૦૮	૧૯ ૬	૧૧૪	૨૦ ૬	૧૨૦
૧૬ ૭	૧૧૨	૧૭ ૭	૧૧૯	૧૮ ૭	૧૨૬	૧૯ ૭	૧૩૩	૨૦ ૭	૧૪૦
૧૬ ૮	૧૨૮	૧૭ ૮	૧૩૬	૧૮ ૮	૧૪૪	૧૯ ૮	૧૫૨	૨૦ ૮	૧૬૦
૧૬ ૯	૧૪૪	૧૭ ૯	૧૫૩	૧૮ ૯	૧૬૨	૧૯ ૯	૧૭૧	૨૦ ૯	૧૮૦
૧૬૧૦	૧૬૦	૧૭૧૦	૧૭૦	૧૮૧૦	૧૮૦	૧૯૧૦	૧૯૦	૨૦૧૦	૨૦૦

૧૭ નવાં? ૧૫ છક? કેટલા સતું ૧૧૨? કેટલા એક ૬૦?

એકવીશ એકાથી ત્રીશ એકા સુધી.

૨૧ વાર એક લેતાં ૨૧ થાય છે.

૨૧ ૧	૨૧	૨૨ ૧	૨૨	૨૩ ૧	૨૩	૨૪ ૧	૨૪	૨૫ ૧	૨૫
૨૧ ૨	૪૨	૨૨ ૨	૪૪	૨૩ ૨	૪૬	૨૪ ૨	૪૮	૨૫ ૨	૫૦
૨૧ ૩	૬૩	૨૨ ૩	૬૬	૨૩ ૩	૬૯	૨૪ ૩	૭૨	૨૫ ૩	૭૫
૨૧ ૪	૮૪	૨૨ ૪	૮૮	૨૩ ૪	૯૨	૨૪ ૪	૯૬	૨૫ ૪	૧૦૦
૨૧ ૫	૧૦૫	૨૨ ૫	૧૧૦	૨૩ ૫	૧૧૫	૨૪ ૫	૧૨૦	૨૫ ૫	૧૨૫
૨૧ ૬	૧૨૬	૨૨ ૬	૧૩૨	૨૩ ૬	૧૩૮	૨૪ ૬	૧૪૪	૨૫ ૬	૧૫૦
૨૧ ૭	૧૪૭	૨૨ ૭	૧૫૪	૨૩ ૭	૧૬૧	૨૪ ૭	૧૬૮	૨૫ ૭	૧૭૫
૨૧ ૮	૧૬૮	૨૨ ૮	૧૭૬	૨૩ ૮	૧૮૪	૨૪ ૮	૧૯૨	૨૫ ૮	૨૦૦
૨૧ ૯	૧૮૯	૨૨ ૯	૧૯૮	૨૩ ૯	૨૦૭	૨૪ ૯	૨૧૬	૨૫ ૯	૨૨૫
૨૧૧૦	૨૧૦	૨૨૧૦	૨૨૦	૨૩૧૦	૨૩૦	૨૪૧૦	૨૪૦	૨૫૧૦	૨૫૦

૨૧ વાર બે લેતાં ૪૨ થાય છે.

૨૬ ૧	૨૬	૨૭ ૧	૨૭	૨૮ ૧	૨૮	૨૯ ૧	૨૯	૩૦ ૧	૩૦
૨૬ ૨	૫૨	૨૭ ૨	૫૪	૨૮ ૨	૫૬	૨૯ ૨	૫૮	૩૦ ૨	૬૦
૨૬ ૩	૭૮	૨૭ ૩	૮૧	૨૮ ૩	૮૪	૨૯ ૩	૮૭	૩૦ ૩	૯૦
૨૬ ૪	૧૦૪	૨૭ ૪	૧૦૮	૨૮ ૪	૧૧૨	૨૯ ૪	૧૧૬	૩૦ ૪	૧૨૦
૨૬ ૫	૧૩૦	૨૭ ૫	૧૩૫	૨૮ ૫	૧૪૦	૨૯ ૫	૧૪૫	૩૦ ૫	૧૫૦
૨૬ ૬	૧૫૬	૨૭ ૬	૧૬૨	૨૮ ૬	૧૬૮	૨૯ ૬	૧૭૪	૩૦ ૬	૧૮૦
૨૬ ૭	૧૮૨	૨૭ ૭	૧૮૯	૨૮ ૭	૧૯૬	૨૯ ૭	૨૦૩	૩૦ ૭	૨૧૦
૨૬ ૮	૨૦૮	૨૭ ૮	૨૧૬	૨૮ ૮	૨૨૪	૨૯ ૮	૨૩૨	૩૦ ૮	૨૪૦
૨૬ ૯	૨૩૪	૨૭ ૯	૨૪૩	૨૮ ૯	૨૫૨	૨૯ ૯	૨૬૧	૩૦ ૯	૨૭૦
૨૬૧૦	૨૬૦	૨૭૧૦	૨૭૦	૨૮૧૦	૨૮૦	૨૯૧૦	૨૯૦	૩૦૧૦	૩૦૦

૨૫ નવાં ? ૨૭ છક ? કેટલા સત્તું ૧૬૧ ? કેટલા ચોક ૧૧૬ ?

પાયાં.

૦૧

કોઈ વસ્તુના ચાર સરખા ભાગ કરીએ તો તે દરક ભાગ 'પા' કહેવાય.

૧ ના ૦૧	૧૧ ના ૨૦	૨૧ ના ૦૧	૩૧ ના ૦૧	૪૧ ના ૦૧
૨ ના ૦૧	૧૨ ના ૦૩	૨૨ ના ૦૧	૩૨ ના ૦૮	૪૨ ના ૦૧
૩ ના ૦૧	૧૩ ના ૦૩	૨૩ ના ૦૧	૩૩ ના ૦૮	૪૩ ના ૦૧
૪ ના ૦૧	૧૪ ના ૦૩	૨૪ ના ૦૧	૩૪ ના ૦૮	૪૪ ના ૦૧
૫ ના ૦૧	૧૫ ના ૦૩	૨૫ ના ૦૧	૩૫ ના ૦૮	૪૫ ના ૦૧
૬ ના ૦૧	૧૬ ના ૦૪	૨૬ ના ૦૧	૩૬ ના ૦૮	૪૬ ના ૦૧
૭ ના ૦૧	૧૭ ના ૦૪	૨૭ ના ૦૧	૩૭ ના ૦૮	૪૭ ના ૦૧
૮ ના ૦૨	૧૮ ના ૦૪	૨૮ ના ૦૧	૩૮ ના ૦૮	૪૮ ના ૦૨
૯ ના ૦૨	૧૯ ના ૦૪	૨૯ ના ૦૧	૩૯ ના ૦૮	૪૯ ના ૦૨
૧૦ ના ૦૨	૨૦ ના ૦૫	૩૦ ના ૦૧	૪૦ ના ૦૧	૫૦ ના ૦૨

એક આખી વસ્તુમાંથી ચાર પા થાય.

૫૧ ના ૦૨	૬૧ ના ૦૫	૭૧ ના ૦૧	૮૧ ના ૦૨	૯૧ ના ૦૨
૫૨ ના ૦૨	૬૨ ના ૦૫	૭૨ ના ૦૧	૮૨ ના ૦૨	૯૨ ના ૦૨
૫૩ ના ૦૨	૬૩ ના ૦૫	૭૩ ના ૦૧	૮૩ ના ૦૨	૯૩ ના ૦૨
૫૪ ના ૦૨	૬૪ ના ૦૫	૭૪ ના ૦૧	૮૪ ના ૦૨	૯૪ ના ૦૨
૫૫ ના ૦૨	૬૫ ના ૦૫	૭૫ ના ૦૧	૮૫ ના ૦૨	૯૫ ના ૦૨
૫૬ ના ૦૨	૬૬ ના ૦૫	૭૬ ના ૦૧	૮૬ ના ૦૨	૯૬ ના ૦૨
૫૭ ના ૦૨	૬૭ ના ૦૫	૭૭ ના ૦૧	૮૭ ના ૦૨	૯૭ ના ૦૨
૫૮ ના ૦૨	૬૮ ના ૦૫	૭૮ ના ૦૧	૮૮ ના ૦૨	૯૮ ના ૦૨
૫૯ ના ૦૨	૬૯ ના ૦૫	૭૯ ના ૦૧	૮૯ ના ૦૨	૯૯ ના ૦૨
૬૦ ના ૦૨	૭૦ ના ૦૫	૮૦ ના ૦૨	૯૦ ના ૦૨	૧૦૦ ના ૦૨

કેટલા પા ૧૦ ? કેટલા પા ૧૦૦ ? ૫૭ પા ? ૬૮ પા ?

અર્ધાં.

૦૧

કોઈ વસ્તુના બે સરખા ભાગ કરીએ તો દરેક ભાગ અર્ધું કહેવાય.

૧ ના ૦૧	૧૧ ના ૫૦	૨૧ ના ૧૦૦	૩૧ ના ૧૦૦	૪૧ ના ૨૦૦
૨ ના ૧	૧૨ ના ૬	૨૨ ના ૧૧	૩૨ ના ૧૬	૪૨ ના ૨૧
૩ ના ૧૧	૧૩ ના ૬૧	૨૩ ના ૧૧૧	૩૩ ના ૧૬૧	૪૩ ના ૨૧૧
૪ ના ૨	૧૪ ના ૭	૨૪ ના ૧૨	૩૪ ના ૧૭	૪૪ ના ૨૨
૫ ના ૨૧	૧૫ ના ૭૧	૨૫ ના ૧૨૧	૩૫ ના ૧૭૧	૪૫ ના ૨૨૧
૬ ના ૩	૧૬ ના ૮	૨૬ ના ૧૩	૩૬ ના ૧૮	૪૬ ના ૨૩
૭ ના ૩૧	૧૭ ના ૮૧	૨૭ ના ૧૩૧	૩૭ ના ૧૮૧	૪૭ ના ૨૩૧
૮ ના ૪	૧૮ ના ૯	૨૮ ના ૧૪	૩૮ ના ૧૯	૪૮ ના ૨૪
૯ ના ૪૧	૧૯ ના ૯૧	૨૯ ના ૧૪૧	૩૯ ના ૧૯૧	૪૯ ના ૨૪૧
૧૦ ના ૫	૨૦ ના ૧૦	૩૦ ના ૧૫	૪૦ ના ૨૦	૫૦ ના ૨૫

એક આખી વસ્તુમાંથી બે અર્ધાં થાય.

૫૧ ના ૨૫૦	૬૧ ના ૩૦૦	૭૧ ના ૩૫૦	૮૧ ના ૪૦૦	૯૧ ના ૪૫૦
૫૨ ના ૨૬	૬૨ ના ૩૧	૭૨ ના ૩૬	૮૨ ના ૪૧	૯૨ ના ૪૬
૫૩ ના ૨૬૧	૬૩ ના ૩૧૧	૭૩ ના ૩૬૧	૮૩ ના ૪૧૧	૯૩ ના ૪૬૧
૫૪ ના ૨૭	૬૪ ના ૩૨	૭૪ ના ૩૭	૮૪ ના ૪૨	૯૪ ના ૪૭
૫૫ ના ૨૭૧	૬૫ ના ૩૨૧	૭૫ ના ૩૭૧	૮૫ ના ૪૨૧	૯૫ ના ૪૭૧
૫૬ ના ૨૮	૬૬ ના ૩૩	૭૬ ના ૩૮	૮૬ ના ૪૩	૯૬ ના ૪૮
૫૭ ના ૨૮૧	૬૭ ના ૩૩૧	૭૭ ના ૩૮૧	૮૭ ના ૪૩૧	૯૭ ના ૪૮૧
૫૮ ના ૨૯	૬૮ ના ૪	૭૮ ના ૩૯	૮૮ ના ૪૪	૯૮ ના ૪૯
૫૯ ના ૨૯૧	૬૯ ના ૪૧	૭૯ ના ૪૬	૮૯ ના ૪૪૧	૯૯ ના ૪૯૧
૬૦ ના ૩	૭૦ ના ૩૫	૮૦ ના ૪૦	૯૦ ના ૪૫	૧૦૦ ના ૫૦

૧૦૩ અર્ધું ? ૯૫ અર્ધું ? કેટલા અર્ધું ૨૭૦ ? કેટલા અર્ધું ૧૪ ?

દોહાં.

૧૧

એક આખી વસ્તુ સાથે બીજી ના વસ્તુ મળે તો દોહ થાય.

૧૧૧ ૧૧	૧૧૧ ૧૧ ૧૬૧	૨૧ ૧૧ ૩૧૧ ૩૧ ૧૧ ૪૬૧	૪૧ ૧૧ ૬૧૧
૨૧૧ ૩	૧૨ ૧૧ ૧૮	૨૨ ૧૧ ૩૩ ૩૨ ૧૧ ૪૮	૪૨ ૧૧ ૬૩
૩૧૧ ૪૧	૧૩ ૧૧ ૧૬૧	૨૩ ૧૧ ૩૪૧ ૩૩ ૧૧ ૪૬૧	૪૩ ૧૧ ૬૪૧
૪૧૧ ૬	૧૪ ૧૧ ૨૧	૨૪ ૧૧ ૩૬ ૩૪ ૧૧ ૫૧	૪૪ ૧૧ ૬૬
૫૧૧ ૭૧	૧૫ ૧૧ ૨૨૧	૨૫ ૧૧ ૩૭૧ ૩૫ ૧૧ ૫૨૧	૪૫ ૧૧ ૬૭૧
૬૧૧ ૮	૧૬ ૧૧ ૨૪	૨૬ ૧૧ ૩૮ ૩૬ ૧૧ ૫૪	૪૬ ૧૧ ૬૮
૭૧૧ ૧૦૧	૧૭ ૧૧ ૨૫૧	૨૭ ૧૧ ૪૦૧ ૩૭ ૧૧ ૫૫૧	૪૭ ૧૧ ૭૦૧
૮૧૧ ૧૨	૧૮ ૧૧ ૨૭	૨૮ ૧૧ ૪૨ ૩૮ ૧૧ ૫૭	૪૮ ૧૧ ૭૨
૯૧૧ ૧૩૧	૧૯ ૧૧ ૨૮૧	૨૯ ૧૧ ૪૩૧ ૩૯ ૧૧ ૫૮૧	૪૯ ૧૧ ૭૩૧
૧૦ ૧૧ ૧૫	૨૦ ૧૧ ૩૦	૩૦ ૧૧ ૪૫ ૪૦ ૧૧ ૬૦	૫૦ ૧૧ ૭૫

બેનું બીજું નામ 'દો' છે. દોમાં અર્ધુ ઓર્ધુ માટે દોહ કહેવાય છે.

૫૧ ૧૧ ૭૬૧	૬૧ ૧૧ ૮૧૧	૭૧ ૧૧ ૧૦૬૧	૮૧ ૧૧ ૧૨૧૧	૯૧ ૧૧ ૧૩૬૧
૫૨ ૧૧ ૭૮	૬૨ ૧૧ ૮૩	૭૨ ૧૧ ૧૦૮	૮૨ ૧૧ ૧૨૩	૯૨ ૧૧ ૧૩૮
૫૩ ૧૧ ૭૯૧	૬૩ ૧૧ ૮૪૧	૭૩ ૧૧ ૧૦૯૧	૮૩ ૧૧ ૧૨૪૧	૯૩ ૧૧ ૧૩૯૧
૫૪ ૧૧ ૮૧	૬૪ ૧૧ ૮૬	૭૪ ૧૧ ૧૧૧	૮૪ ૧૧ ૧૨૬	૯૪ ૧૧ ૧૪૧
૫૫ ૧૧ ૮૨૧	૬૫ ૧૧ ૮૭૧	૭૫ ૧૧ ૧૧૨૧	૮૫ ૧૧ ૧૨૭૧	૯૫ ૧૧ ૧૪૨૧
૫૬ ૧૧ ૮૪	૬૬ ૧૧ ૮૮	૭૬ ૧૧ ૧૧૪	૮૬ ૧૧ ૧૨૮	૯૬ ૧૧ ૧૪૪
૫૭ ૧૧ ૮૫૧	૬૭ ૧૧ ૧૦૦૧	૭૭ ૧૧ ૧૧૫૧	૮૭ ૧૧ ૧૩૦૧	૯૭ ૧૧ ૧૪૫૧
૫૮ ૧૧ ૮૭	૬૮ ૧૧ ૧૦૨	૭૮ ૧૧ ૧૧૭	૮૮ ૧૧ ૧૩૨	૯૮ ૧૧ ૧૪૭
૫૯ ૧૧ ૮૮૧	૬૯ ૧૧ ૧૦૩૧	૭૯ ૧૧ ૧૧૮૧	૮૯ ૧૧ ૧૩૩૧	૯૯ ૧૧ ૧૪૮૧
૬૦ ૧૧ ૯૦	૭૦ ૧૧ ૧૦૫	૮૦ ૧૧ ૧૨૦	૯૦ ૧૧ ૧૩૫	૧૦૦ ૧૧ ૧૫૦

૫૩ દોહું ? ૬૮ દોહું ? ૭૩ દોહું ? ૭૬ ? ૭૮ દોહું ? ૯૬ ?

અહીં આ.

૨૧

બે આખી વસ્તુ સાથે બીજી ના વસ્તુ મળે ત્યારે 'અડ્ડી' થાય.

૧ રા ૨૧	૧૧ રા ૨૭	૨૧ રા ૧૨	૩૧ રા ૭	૪૧ રા ૧૦
૨ રા ૫	૧૨ રા ૩૦	૨૨ રા ૫૫	૩૨ રા ૮૦	૪૨ રા ૧૦૫
૩ રા ૭	૧૩ રા ૩૨	૨૩ રા ૫૭	૩૩ રા ૮૨	૪૩ રા ૧૦૭
૪ રા ૧૦	૧૪ રા ૩૫	૨૪ રા ૬૦	૩૪ રા ૮૫	૪૪ રા ૧૧૦
૫ રા ૧૨	૧૫ રા ૩૭	૨૫ રા ૬૨	૩૫ રા ૮૭	૪૫ રા ૧૧૨
૬ રા ૧૫	૧૬ રા ૪૦	૨૬ રા ૬૫	૩૬ રા ૯૦	૪૬ રા ૧૧૫
૭ રા ૧૭	૧૭ રા ૪૨	૨૭ રા ૬૭	૩૭ રા ૯૨	૪૭ રા ૧૧૭
૮ રા ૨૦	૧૮ રા ૪૫	૨૮ રા ૭૦	૩૮ રા ૯૫	૪૮ રા ૧૨૦
૯ રા ૨૨	૧૯ રા ૪૭	૨૯ રા ૭૨	૩૯ રા ૯૭	૪૯ રા ૧૨૨
૧૦ રા ૨૫	૨૦ રા ૫૦	૩૦ રા ૭૫	૪૦ રા ૧૦૦	૫૦ રા ૧૨૫

અર્ધા સાથે દો માટે અડ્ડી કહેવાય છે.

૫૧ રા ૧૨૭	૬૧ રા ૧૫૨	૭૧ રા ૧૭૭	૮૧ રા ૨૦૨	૯૧ રા ૨૨૭
૫૨ રા ૧૩	૬૨ રા ૧૫૫	૭૨ રા ૧૮૦	૮૨ રા ૨૦૫	૯૨ રા ૨૩૦
૫૩ રા ૧૩૨	૬૩ રા ૧૫૭	૭૩ રા ૧૮૨	૮૩ રા ૨૦૭	૯૩ રા ૨૩૨
૫૪ રા ૧૩૫	૬૪ રા ૧૬૦	૭૪ રા ૧૮૫	૮૪ રા ૨૧૦	૯૪ રા ૨૩૫
૫૫ રા ૧૩૭	૬૫ રા ૧૬૨	૭૫ રા ૧૮૭	૮૫ રા ૨૧૨	૯૫ રા ૨૩૭
૫૬ રા ૧૪૦	૬૬ રા ૧૬૫	૭૬ રા ૧૯૦	૮૬ રા ૨૧૫	૯૬ રા ૨૪૦
૫૭ રા ૧૪૨	૬૭ રા ૧૬૭	૭૭ રા ૧૯૨	૮૭ રા ૨૧૭	૯૭ રા ૨૪૨
૫૮ રા ૧૪૫	૬૮ રા ૧૭૦	૭૮ રા ૧૯૫	૮૮ રા ૨૨૦	૯૮ રા ૨૪૫
૫૯ રા ૧૪૭	૬૯ રા ૧૭૨	૭૯ રા ૧૯૭	૮૯ રા ૨૨૨	૯૯ રા ૨૪૭
૬૦ રા ૧૫૦	૭૦ રા ૧૭૫	૮૦ રા ૨૦૦	૯૦ રા ૨૨૫	૧૦૦ રા ૨૫૦

૫૫ અડ્ડીઈ ? ૮૯ અડ્ડીઈ ? કેટલા અડ્ડીઈ ૮૫ ? કેટલા અડ્ડીઈ ૨૪૫ ?

મુખ્યમણિત.

- (૧) ૪૭ + ૫, ૫૨ + ૮, ૫૮ + ૮, ૬૬ + ૭, ૭૩ + ૯.
- (૨) ૧૦૨ + ૪, ૧૬ + ૭, ૧૧૩ + ૬, ૧૨૨ + ૮, ૧૩૦ + ૬.
- (૩) ૮૪ - ૫, ૭૬ - ૭, ૭૨ - ૮, ૬૪ - ૬, ૫૮ - ૯.
- (૪) ૨૦૦ - ૯, ૧૯૧ - ૭, ૧૮૪ - ૬, ૧૭૮ - ૧૦, ૧૬૮ - ૭.
- (૫) મારી પાસે ૧૮૦ રૂપીઆ છે તેમાંથી ૭ રૂપીઆ વાપરું તો કેટલા રહે ?
- (૬) એક કોથળીમાં ૯૪ રૂપીઆ હતા તેમાં ૬ રૂપીઆ નાખ્યા તો કેટલા થયા ?
- (૭) એક પૈસાનાં ૭ બોર તો ૯ પૈસાનાં કેટલાં બોર ?
- (૮) એક આનાનાં ૫ કુળાં તો ૮ આનાનાં કેટલાં કુળાં ?
- (૯) એક ઘોડાના ૧૦ રૂપીયા બેસે તો ૬ ઘોડાના કેટલા બેસે ?
- (૧૦) ૭ ગાયના પગ કેટલા ?
- (૧૧) ૮ આનાના પૈસા કેટલા ?
- (૧૨) ૫ રૂપીઆના આના કેટલા ?
- (૧૩) ૯ ચોપડીના ૨૭ આના બેસે તો ૧ ચોપડીનું શું બેસે ?
- (૧૪) ૮ છોકરાને ૪૦ બોર વહેંચવા છે તો ૧ છોકરાને કેટલાં મળે ?
- (૧૫) ૪૨ રૂપીઆ ૭ લિખારીને આપીએ તો કરેકને કેટલા રૂપીઆ મળે ?
- (૧૬) ૮૪ પ્રાપ્તના આના કેટલા ?
- (૧૭) ૪૦ બેઆનીના રૂપીઆ કેટલા ?
- (૧૮) ૧૦૫ રૂપીઆની મહેર કેટલી ?

સવળી.

સંખ્યા.

અવળી.

એકમ.	૧.	દશહજાર.	૧૦૦૦૦.
દશક.	૧૦.	હજાર,	૧૦૦૦.
સો.	૧૦૦.	સો.	૧૦૦.
હજાર.	૧૦૦૦.	દશક.	૧૦.
દશહજાર.	૧૦૦૦૦.	એકમ.	૧.

સંખ્યાલેખન ને સંખ્યાવાચન.

દશહજાર	હજાર	સો	દશક	એકમ	
				૭	સાત.
			૫	૮	અઢાવન.
		૪	૦	૯	ચારસો, નવ.
	૫	૦	૭	૯	પાંચ હજાર, ઓગણાએંશી,
૯	૭	૮	૭	૦	સત્તાણું હજાર, આઠસો, સિતેર.
૮	૦	૦	૦	૦	એંશી હજાર.
	૯	૭	૦	૦	નવ હજાર, સાતસો.
૪	૫	૦	૧	૯	પિસતાલીશહજાર, ઓગણોતેર.
૯	૯	૯	૯	૯	નવાણું હજાર, નવસો, નવાણું.

સંખ્યાપૃથક્કરણ-૮૪૮૫૨ નું-આઠ દશ હજાર, ચાર હજાર, આઠ સો, પાંચ દશક ને બે એકમ.

સંખ્યાસંયોગીકરણ-૫ દશહજાર, ૯ સો, ૭ એકમ તે ૫૫ સંખ્યા ?

ચલણી નાણાની ધાત.

તાંખાનાણું—પાછ, અધેલો, પૈસો ને ઢબુ.

નીકલનાણું—આની ને બેઆની.

રૂપાનાણું...બે આની, પાવલી, અર્ધો, ને રૂપીઓ.

સોનાનાણું—પૌંડ, સોવરીન, કે મહાર.

(૧) નાણાની ધાત.

૧૥૫ પાછનો અધેલો

૩ પાછનો પૈસો.

૨ પૈસાનો ઢબુ.

૪ પૈસાનો આનો (આની)

૮ પૈસા કે
૨ આનાની } ૧ બે આની.

૧૬ પૈસા,
૪ આના કે
૨ બેઆનીનું } ૧ પાવલું.

૩૨ પૈસા,
૮ આના,
૪ બેઆનીકે
૨ પાવલોના } ૧ અર્ધો.

૬૪ પૈસા
૧૬ આના
૮ બે આની
૪ પાવલીકે
૨ અર્ધોના } ૧ રૂપીઓ.

૧૫ રૂપીઆની ૧ મહાર.

(૨) રૂપીઆની સાથે સંબંધ.

રૂપીઆના અર્ધો ૨

રૂપીઆના પાવલો ૪

રૂપીઆની બે આની ૮

રૂપીઆના આના ૧૬

રૂપીઆના ઢબુ ૩૨

રૂપીઆના પૈસા ૬૪

રૂપીઆના અધેલો ૧૨૮

રૂપીઆની પાછ ૧૯૨

(૩) જુદાં જુદાં પરિમાણોના આના.

રૂપીઆના આના ૧૬

૦૥૫ રૂપીઆના આના ૧૨

૦૥૫ રૂપીઆના આના ૮

પાવલોના આના ૪

બેઆનીના આના ૨

(૪) બુદ્ધાં બુદ્ધાં પરિભાષાના પૈસા. (૫) બુદ્ધાં બુદ્ધાં પરિભાષાની પાઠ

રૂપીઆના પૈસા ૬૪

૦૧૧ રૂપીઆના પૈસા ૪૮

૦૧૧ રૂપીઆના પૈસા ૩૨

૦૧ રૂપીઆના પૈસા ૧૬

એ આનીના પૈસા ૮

આનીના પૈસા ૪

હજુના પૈસા ૨

રૂપીઆની પાઠ ૧૯૨

૦૧૧ રૂપીઆની પાઠ ૧૪૪

૧૧ રૂપીઆની પાઠ ૯૬

૦૧ રૂપીઆની પાઠ ૪૮

એઆનાની પાઠ ૨૪

આનાની પાઠ ૧૨

હજુની પાઠ ૬

પૈસાની પાઠ ૩

અધેલાની પાઠ ૧૧

ધાતનાં સવાલ.

(૧) ૭ આનાની પાઠ કેટલી ?

(૨) ૬ રૂપીઆના આના કેટલા ?

(૩) ૯ મહોરના રૂપીઆ કેટલા ?

(૪) ૨૪ પૈસા છે તેની એઆની કેટલી આવે ?

(૫) ૧૮ અર્ધા રૂપીઆ છે તેના આખા રૂપીઆ કેટલા થાય ?

(૬) ૫૬ એઆની છે તેના કેટલા રૂપીઆ આવે ?

(૭) ૯૦ રૂપીઆ છે તે વટાવીને મહોર લીધો કેટલી આવે ?

(૮) મારી પાસે ૩ પાવલી હતી તેમાંથી મેં ૧૦ આનાની બચી લીધી તો બાકી શું વધે ?

(૯) ૧ આનાનું શેર દુધ મળે છે તો અર્ધા રૂપીઆનું કેટલું આવે ?

(૧૦) ૧ બિખારીને એઆની આપીએ તો તેના ૭૨ બિખારીને આપવા કેટલા રૂપીઆ બેઠાએ ?

પદાર્થપાઠ સાર.

પાઠ ૧ લો. આકાશની સહેલ.

આકાશમાં શુ શુ દેખાય છે તે—સુરજ, ચંદ્રમા, તારા.

દિવસે તારા દેખાતા નથી તેનું કારણ—તારાનું તેજ ઝાંખું છે, તેથી દિવસે સુરજના તેજને લીધે તારા દેખાતા નથી.

પાઠ ૨ જો. વરસાદ.

વરસાદ—વાદળોમાંથી પાણીનાં ફેરાં પડે છે તેનું નામ વરસાદ.

વાદળો—સુરજના તાપથી નદી, તળાવ ને ફરીઆના પાણીની વરાળ થઇ આકાશમાં ચડે છે ને ત્યાં એકઠી થાય છે. એવી એકઠી થએલી વરાળનું નામ વાદળો.

વરસાદ પડવાથી શુ થાય ?—જમીનમાંનાં ખી ઉગી નીકળે. ઘણા ફેરાં એકઠાં થઇ મોટા રેલો ચાલે. ઘણા રેલો એકઠા થઇ નદી ચાલે ને જમીન પરનો કચરો જેંચાઇ જાય.

પાઠ ૩ જો. ઢેકું, પથર ને રેતી.

ઢેકું—પોચું, મટાડી ને રેતીનું બનેલું ને પાણી ચુસી લે તેવું.

પથર—ઠંડણ, રેતીનો બનેલો ને પાણી ન ચૂસે તેવો.

માટી—પાણીને ડહોળું કરે છે.

રેતી—પાણીને ડહોળું કરતી નથી.

પથરાનો ઉપયોગ—ધર બાંધવાના કામમાં આવે છે.

ઢેકાંનો ઉપયોગ—ધર બાંધવાના કામમાં આવે છે.

રેતીનો ઉપયોગ—ધર બાંધવાના ને સાદી ચૂસવાના કામમાં આવે છે.

માટીનો ઉપયોગ—વાસણો બને છે.

પાઠ ૪ થા. માટી.

માટીનો રંગ—માટી રંગે પીળા, રાતી, ઘોળી, ભુરી કે કાળી હોય છે.

મુકીમાટી—કડલ, ખરડ ને પાણી ચૂસી લે તેવી.

લીની માટી—પોચી, ચીકણી ને નરમ.

માટીનાં વાસણોનાં નામ—ગોળી, ગાગર, ધડા, કાઠી, કાઠીઆં, વગેરે.

પાઠ ૫ મા. ધાતુઓ.

ધાતુ—જે ચળકે છે, ટીપી શક્ય છે ને જેના તાર થાય છે તે ધાતુ કહેવાય છે.

ધાતુનાં નામ—સોનું, રૂપું, તાંબું, પિત્તળ, લોહું, કાષાઈ, સીસું ને જસત.

ધાતુના રંગ—સોનાનો પીળો, રૂપાનો ઘોળો, તાંબાનો લાલ, પિત્તળનો ઝાંખો પીળો ને લોહનો કાળો.

પાઠ ૬ હો. નાણું.

તાંબાનાણું—પાછ, અધેલો, પૈસો ને ઢથુ.

નીકલનાણું—આની ને બેઆની.

રૂપાનાણું—બેઆની, પાવલી, અર્ધો ને રૂપીઆ.

સોનાનાણું—મહોર.

પરસ્પર સંબંધ.

૩ પાછનો પૈસો.

૨ બેઆનીની પાવલી.

૨ અધેલાનો પૈસો.

૨ પાવલીનો અર્ધો.

૨ પૈસાનો ઢથુ.

૪ પૈસાની આની.

૨ અર્ધાનો રૂપીઆ.

૨ આનાની બેઆનો

૧૫ રૂપીઆની મહોર.

પાઠ ૭ મો. કુહાડી ને સોય.

કુહાડીના ભાગોનાં નામ—પાનું, ધાર, મુદર ને હાથો.

સોયના ભાગોનાં નામ—અણી ને નાકું.

કુહાડીનો ઉપયોગ—લાકડાં ફાડવાના ને ચીરવાના ખપની છે.

સોયનો ઉપયોગ—કપડાં સીધવાના ને સીવવાના ખપની છે.

કુહાડી, સોય ને કેદાળીની મા—લોહું.

પાઠ ૮ મો. વાડી.

વાડી—ફૂલઝાડ ને ફળઝાડ વાવ્યા હોય તેવી જગા.

ધારાના આકાર—ત્રિકોણ, ચોરસ ને ગોળ.

વાડીમાંનાં ઝાડોનાં નામ—ગલગોટા, મોગરા, દાડમી, જમરૂખી, ફળ, આંખા વગેરે.

પાઠ ૯ મો. છાડવા.

છાડવા—થોડા ઉંચે વધેલાં ઝાડને છાડવા કહે છે.

છાડવાનાં નામ—ગલગોટા, મોગરા, ગુલાબ, વગેરે.

છાડવાના ભાગોનાં નામ—મૂળીજીં, થડ, ડાળીઓ, પાંદડાં, કળી, ફૂલ, ફળ ને ખી.

પાઠ ૧૦ મો. ઝાડ.

ઝાડ—ધણા ઉંચે વધેલા છાડવાને ઝાડ કહે છે.

ઝાડનાં નામ—આંખો, વડ પીપળો, આમલી, લીમડો, વગેરે.

ઝાડના ભાગો—મૂળીઆં—મડાં, લાંબાં, વાંકાં ને ઉંડાં ઉતરેલાં.

થડ—જડું ને નળના જેવું. પાંદડાં—કાંઈનાં ઝીણાં ને પાતળાં ને કાંઈનાં મોટાં ને જાડાં.

ઝાડનું લાકડું—મેજ, ખુરસી, ખાટલા, પાટલા, વગેરે તેનાં બને છે.

પાઠ ૧૧ મા. વેલા.

વેલા—જે છોડ ઉલા ન રહેતાં લોંચપર દોરીની માફક પથરાય છે તેને વેલા કહે છે.

વેલાનાં નામ—કોહળાનો, તુરીઆનો, ગલકાનો, તરણુચનો, વગેરે.

વેલાના ભાગનાં નામ—મૂળીઆ, થડ, પાંદડાં, ફૂલ, ફળ.

વેલાના ભાગો—મૂળીઆ—પાતળાં ને ટુંકાં. થડ—દોરડી કે દોરડા જેવું.

વેલાના ફળો—વેલાના ફળો મોટાં હોય છે.

પાઠ ૧૨ મા. કેરી.

કેરી—આખાના ફળને કેરી કહે છે.

મોર—આખાના ફૂલને મોર કહે છે.

કેરીના ભાગ—છાલ, ગર ને ગોટલો.

છાલ—કાચી હોય ત્યારે લીલી ને પાકે ત્યારે પીળી.

ગર—કાચો ગર ઘોળો, કઠણ ને ખાટો. પાકાગર પોચો, પીળો ને મીઠો.

ગોટલો—કઠણ હોય છે તેમાં ગોટલી હોય છે.

પાઠ ૧૩ મા. ગાય ને ભેંસ.

ગાય ને ભેંસના જાણવા જેવા મળતા અવયવ—જંનેના ઉપલા જડાના આગલા ભાગમાં દાંત નથી, જંને વાગોળે છે, જંનેનું નીચું જડણું હાલે છે, જંને પ્રથમ પાછલે પગે ઉભી થાય છે, જંનેની ખરીમાં ફાટ છે.

ગાય ને ભેંસનું જુદાપણું—ગાય કરતાં ભેંસનું શરીર જડું છે, ગાય ને પાણીમાં રહેવું ગમતું નથી પરંતુ ભેંસને પાણીમાં રહેવું

બહુ ગમે છે, ગાય કરતાં બેંસ જોરાવર છે, ગાય કરતાં બેંસ
ધીમી હીંડે છે.

પાઠ ૧૪ મો બકરું ને ઘેડું.

બનેનું મળતાપણું—બનેની ખરીમાં ફાટ છે, બને વાગોળે છે ને
બને પાળી શકાય છે.

બનેનું જુઠાપણું—૧ કરાના પગ પાતળા. લાંબા ને મજબુત
છે પણ ઘેટાના જડા ને ટુંકા છે. બકરાના શરીર પર લાંબા
ને આજા વાળ છે પરંતુ ઘેટાના શરીર પર બિનનો જાર છે,
બકરાનું શરીર પાતળું ને ઘેટાનું જાડું છે.

પાઠ ૧૫ મો. દૂધ.

દૂધ દેનારાં પ્રાણી—ગાય, બેંસ, ઘેટી ને બકરી.

જુઠાં જુઠાં પ્રાણીનું દૂધ—બેંસનું જાડું ને બહુ મીઠું, ગાયનું થોડું
જાડું ને ગુણુકારી, બકરીનું પાતળું પણ ગુણુકારી.

સાફ દૂધ મેળવવાના ઉપાય—૧ જનવરને સારી જગામાં રાખવાં.
૨ જનવરને સારો ચારો ને દાણો આપવો. ૩ આંચળ ઘોષ
નાખવા. ૪ દોહવાનું વાસણ ચોકખું લેવું.

દૂધ કેવી રીતે ખાવું—૧ દોહ્યા પછી તરત ખાવું. ૨ ઠંડું હોય
તો ઉનું કરીને ખાવું.

દુધમાંથી બનતી ચીજો—દહીં, જાશ, માખણ, ધી, મસાઇ, માવો,
ચેડા, દૂધપાક, બામુદી, વગેરે.

પાઠ ૧૬ મો. કુતરો.

કુતરાની જોળખાણ—૧ કુતરાની પૂછડી વાંધી હોય છે.

૨. કુતરાના બધા હાંત અગ્રીવાળા છે તેમાં ચરતે યા ને અણીદાર છે. કુતરાને હાંત નથી.
૩. કુતરા અવતા નથી પરંતુ કકડા કરીને ગળી જાય છે.
૪. મોંતી અને બાજુ કરકરા વાળ હોય છે.
૫. ચામડો ઉપર પ-મેવો ફૂટતો નથી પરંતુ જીમે ફૂટે છે.
૬. કુતરા ધણીને ચાહે છે.

પાઠ ૧૭ મો. પંખી.

પંખી—જેને બે પગ, બે પાંખો, ને એક ચાંચ હોય છે તેને પંખી કહે છે.

પંખીનાં નામ ચકલી, કાગડો, પોપટ, મોર, સમડી, કજુતર વગેરે. પંખીનો ખોરાક—કીડા, છવડાં, ફળ ને અનાજ.

પંખીના પ્રકાર—૧ જમીનપર ચાલી શકે તેવાં—કાગડો વગેરે.
૨. જોંપર ને પાણીપર ચાલનારાં—મતક, જળકુકડી વગેરે.

પાઠ ૧૮ મો. પોપટ ને કાગડો.

પોપટ ને કાગડો વચ્ચે મજતાપણું—

૧. બંનેને પુછડી, ચાંચ, બે પાંખો, બે પગ ને ડીલપર પીછાં છે,
૨. બંને ઉડે છે ને માળા બાંધે છે.
૩. બંનેને હાંત નથી તેથી ખોરાકને ગળી જાય છે.

પોપટ ને કાગડો વચ્ચે જુદાપણું—

૧. પોપટ શીતો છે ને કાગડો કાળો છે.
૨. પોપટને બે આંગળાં આગળ ને બે પાછળ છે, પરંતુ કાગડને ૩ આંગળાં આગળ ને એક પાછળ છે.

૩ પોપટની ચાંચ લાલ ને છેડેથી વળેલી છે, પરંતુ કાગડાની ચાંચ લાંબી ને સીધી છે.

૪ પોપટ તાળાં ફોળે કે તાજ રોટલી ખાય છે, પરંતુ કાગડો જીવજંતુ, માંસ તથા કાદેલુંસળેલું વગેરે ખાય છે.

પાઠ ૧૯ મો રંગ.

મૂળ રંગનાં નામ-લાલ, પીળો ને વાદળી.

મિશ્રરંગોનાં નામ-લીલો, નારંગી ને જાંજીરો.

નારંગી રંગની બનાવટ-૩ ભાગ લાલ ને ૫ ભાગ પીળો મળી નારંગી રંગ થાય છે.

લીલા રંગની બનાવટ-૫ ભાગ પીળો ને ૮ ભાગ વાદળી મળી લીલો રંગ થાય છે.

જાંજીરો રંગની બનાવટ-૩ ભાગ લાલ ને ૮ ભાગ વાદળી મળી જાંજીરો રંગ થાય છે.

પાઠ ૨૦ મો. પારણાં.

ઝાળીના ભાગોનાં નામ-પાંગરા, દોયણાં ને ઝાળી.

પારણાના ભાગોનાં નામ-સળીઆ, ચોકડું ને દોરી.

બાળકોને પારણામાં સુવું ગમે છે તેનું કારણ-પારણામાં ગમે તેમ ફરી શકાય છે તેથી બાળકોને પારણામાં સુવું ગમે છે.

નવીજ પદ્ધતિથી બનાવેલી અમારી ધોરણવાર નોં

ધોરણ ૧ સુ કી. ૦-૨-૬ ધોરણ ૨ સુ કી. ૦-૫-૦ થી ૦
કી. ૦-૧૦-૦ ધોરણ ૪ સુ કી. ૦-૮-૮ ધોરણ ૫ સુ કી. ૦-૧૪
ધોરણ ૬ સુ કી. ૧-૪-૦ ધોરણ ૭ સુ કી. ૧-૮-૦.

ક-થા વ.અનમાળના અર્થ.

ભાગ ૧ લો કી. ૦-૩-૦ ભાગ ૨ માં ૦-૪-૦

આળે ગ.આવળોના અર્થ.

ભાગ ૧ લો કી. ૦-૨-૦ ભાગ ૨ માં ૦-૩-૦

સર્વિત્ર દેવોગ બુદ્ધો ધોરણ ૧ થી ૫ ની કી. ૦-૧-૨

,, ધોરણ ૬ થી ૭ કી. ૦-૨-૬ ધોરણ ૮ થી ૯ - - - ૦

કોરી રતર-ગોળિય મુકા. નંબર ૧	નંબર ૨	નંબર ૩	નંબર ૪
કી. ૦-૧-૦	૦-૩-૦	૦- - - ૦	૦- ૪ - ૦

નવસા કામગીરી મેપોમજુક કી. ૦-૨-૦

સચિત્ર આકાશી નોંધની કી. ૦-૦-૬ દાખા આપ કી. ૦-૧-૦

આવડમાત્ર ગોળિય. પેગમ ૨૫ પેગમ ૮૦ પેગમ ૫૧

કી. ૦ ૦-૬	૦-૧-૬	૦-૧-૦
-----------	-------	-------

પરીક્ષાના સગવડ જવાબ લખવાની નોંધ કી. ૦- ૦-૬

સિવાય ઉમેશ તથા મુજબની નિશાળોમાં નાગરી નમામ
પડીએ નાના મોટા નકશા, કંપાસમોકમ, દરેક રંગ ની સાહી, પેનમ
રંગ, કામગીરી વગેરે છુટક તથા જવાબનાં મત્રણો. આમટા જગ
લેનારનો કમીસન લાગુર મત્રણો. જવાબ માટે રીપ્લાય પ્રત લ

હુકમેશ્વર મુખજાલ નાથાજીવ શઃ
વીરોડા-અમદાવાદ.

